

แบบเก็บรวบรวมนวัตกรรมของอสม. ดีเด่นระดับชาติประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๙

ชื่อนวัตกรรม : เส้นแบ่งเวลา คั้นคุณค่าคนในครอบครัว เพื่อห่างไกล ยาเสพติด”

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางสาวสารีพะ เชิงสาเมาะ

ประเภทนวัตกรรม : ☐ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation)

☐ นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation)

☒ นวัตกรรมบริการ (Service innovation)

สาขาที่ประกวด : สาขาการจัดการสุขภาพชุมชนพื้นที่พิเศษพื้นที่ชายแดนภาคใต้ จังหวัดราธิวาส

จังหวัด : จังหวัดราธิวาส

อสม.ดีเด่นระดับ ☐ เขต ☐ ภาค ☒ ชาติ

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

จากการทำประชาคมหมู่บ้านอาตะบือระ พบว่า "ปัญหายาเสพติด" เป็นประเด็นวิกฤตที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ ครอบครัวและชุมชน โดยที่ผ่านมามีข้อจำกัดจากแนวทางเดิมคือการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและเยาวชน ซึ่งขาดการกระตุ้นความคิดเชิงลึก อีกทั้งผู้ที่ได้รับการบำบัดรักษา หลังจากกลับมา เมื่อกลับคืนสู่ชุมชน มักจะกลับสู่กลุ่มเพื่อนเดิม สภาพแวดล้อมเดิม จึงได้จัดทำนวัตกรรมเส้นแบ่งเวลา เพื่อให้เกิดการบูรณาการทุกภาคส่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เมื่อได้รับการบำบัด สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างเข้มแข็ง มีการติดตามหลังจากกลับสู่การบำบัดอย่างเข้มข้น ชุมชนมี เครื่องมือที่ช่วยปรับเปลี่ยนระบบความคิดของผู้เสพยาและครอบครัว ควบคู่ไปกับมาตรการทางสังคมที่เข้มแข็งเพื่อประคับประคองผู้ ผ่านการบำบัดสามารถอยู่ได้ในสังคมอย่างปกติสุข วัสดุที่มีอยู่และหาได้ง่ายจากในพื้นที่ชุมชน จึงได้นำมาใช้ประโยชน์และเพิ่มมูลค่าในการส่งเสริมให้เด็กในชุมชนได้ออกกำลังกายแบบมีส่วนร่วม อย่างสนุกสนาน ปลอดภัย และมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ไม่สูง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เจตคติ และกระตุ้นกระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงระบบของผู้เสพยาเสพติด และครอบครัว ให้เห็น ผลกระทบของการกระทำ

๒. เพื่อสร้างกลไกมาตรการทางสังคมและศาสนาในการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดไม่ให้กลับไปเสพยา

๓. เพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในชุมชนอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นที่ ๑: การเตรียมทีมและการสร้างภาคีเครือข่าย ประสานงานร่วมกันกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน โดยมีการบูรณาการระหว่าง หน่วยงานความมั่นคง และ หน่วยงานทางราชการในท้องถิ่น

ขั้นที่ ๒: จัดตั้งกลุ่ม "ญาติ" และกองทุนช่วยเหลือ • จัดตั้งกลุ่มไลน์ (Line Group) ระดับหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อการสื่อสารฉับไว • จัดตั้ง "กองทุนญาติ" รับบริจาคเงินสมาชิก ๑ บาท/สัปดาห์ เพื่อช่วยเหลือค่าเดินทางไปบำบัดรักษาสำหรับผู้มีฐานะ ยากจน (ปัจจุบันมีสมาชิก ๑๕๐ ครอบครัว รวม ๒๘๐ คน)

ขั้นที่ ๓: การสำรวจข้อมูลเชิงรุกเชิงระบาดวิทยาโดย อสม. • อสม. ลงสำรวจครัวเรือนกลุ่มเสี่ยง อายุ ๑๕-๕๙ ปี เพื่อจำแนกกลุ่มเป้าหมาย นำข้อมูลเข้าสู่เวทีประชาคมเพื่อกำหนด กติกาชุมชน

ขั้นที่ ๔: การจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้วยนวัตกรรม "เส้นแบ่งเวลา" • ใช้เครื่องมือ "เส้นแบ่งเวลา" อบรมให้ความรู้ และทักษะการดูแลบุตรหลานแก่ผู้ปกครองและเยาวชน ช่วยให้ครอบครัวที่เคยปฏิเสธยอมเปิดใจส่งบุตรหลานเข้ารับการรักษา

ขั้นที่ ๕: มาตรการติดตามอย่างเข้มข้นหลังการบำบัด (มาตรการสังคมและศาสนา) หลังผ่านการบำบัดรักษา ๔ เดือน สมาชิกต้องปฏิบัติตามกฎกติากลุ่มอย่างเคร่งครัด: • มิติจิตวิญญาณ: รายงานตัวต่อผู้นำศาสนา ณ มัสยิด ในช่วงเวลาละหมาด ๕ เวลาทุกวัน (กรณีมีประจำเดือน/ข้อยกเว้น รายงานตัว ๒ เวลา) และลงนามรับรอง • มิติสังคม: รายงานตัวต่อผู้นำชุมชน ๑ ครั้ง/สัปดาห์ พร้อมตรวจปัสสาวะหาสารเสพติดซ้ำ • มิติสาธารณสุข: ตรวจยืนยันการไม่ใช้สารเสพติดซ้ำที่ รพ.สต.บาเระเหนือ จนครบ ๙๔ วันหลังบำบัด (หากพบเสพซ้ำ ส่ง บำบัดรักษาใหม่ทันที)

ขั้นที่ ๖ :การเยี่ยมบ้านและการส่งเสริมอาชีพ • อสม. และแกนนำ ลงเยี่ยมเยียน ให้กำลังใจครอบครัว และส่งเสริมการฝึกอาชีพในชุมชน ๑๐๐% เพื่อให้สามารถพึ่งพา ตนเองได้

ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.การเปิดใจยอมรับของครอบครัวเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้เสพสมัครใจเข้าบำบัด ๑๐๐% (ไม่มีกลุ่มที่ไม่สมัครใจบำบัด หลงเหลือตั้งแต่ปี ๒๕๖๗) และสามารถส่งคืนคนดีสู่สังคมสำเร็จสะสมแล้ว ๒ ราย โดยอีก ๑ ราย กำลังอยู่ในกระบวนการบำบัดรักษา และมีแนวโน้มที่ดี

๒.สังคมให้การยอมรับ พร้อมหาแนวทางร่วมกันเพื่อป้องกันและแก้ไขไม่ให้บุตรหลาน และคนในครอบครัว เข้ามาเกี่ยวข้อง

ตัวอย่างความสำเร็จรายกรณี

รายที่ ๑ (กลุ่มผู้ติด - คะแนนคัดกรอง ๒๘ คะแนน): ชายไทย อายุ ๓๘ ปี ติดยาบ้าและกระท่อมมา ๑๓ ปี มีอาการซึมเศร้า เก็บตัว หลังเข้าบำบัดและทำตามมาตรการกลุ่มอย่างเคร่งครัด (ละหมาด ๕ เวลา/สัปดาห์ทุกครั้ง กับชุมชน) ปัจจุบันทำงานประจำที่ กรุงเทพฯ มีสืหนัายิ้มแย้ม ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สามารถดูแลตนเองและครอบครัวได้

รายที่ ๒ (กลุ่มผู้เสพ/ผู้ติด): ชายไทย อายุ ๓๘ ปี มีประวัติก้าวร้าว ทำลายข้าวของ ลักขโมย เสพยามา ๕ ปี เดิมครอบครัวปฏิเสธ การรักษา แต่เมื่อผู้ปกครองผ่านกระบวนการ "เส้นแบ่งเวลา" จึงยอมส่งเข้ารับการรักษา ปัจจุบันยุติการเสพ ตรวจปัสสาวะเป็น ลบ ทำงานรับจ้างทั่วไปในชุมชนอย่างมีความสุข

ปัจจัยความสำเร็จ

พลังศรัทธาทางศาสนา: การใช้ระบบรายงานตัวผู้กักกับการละหมาด ๕ เวลา ช่วยยกระดับจิตวิญญาณและจริยธรรมของผู้ป่วย การมีส่วนร่วมของชุมชน : กองทุน ๑ บาท/สัปดาห์ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน นวัตกรรมที่ใช้งานง่ายแต่ทรงพลัง: "เส้นแบ่งเวลา" สามารถเปลี่ยนทัศนคติของครอบครัวจากการ "ปกปิดปัญหา" สู่การ "เปิดใจแก้ไขร่วมกัน"

โอกาสในการพัฒนา

การพัฒนาด้านการส่งเสริมป้องกันในกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มสี่เขียว ให้สามารถเข้าถึง รับรู้ปัญหาและความร้ายแรงของการ ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด

ภาคผนวก

